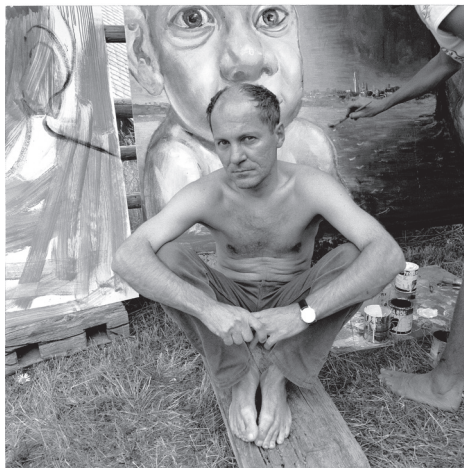

Tomaž Lunder

(1955-2016)

Tomaž Lunder na Koloniji Iveta Šubica, Mlaka 1989. (foto: Nives Lunder)

V matični knjigi je kot njegov rojstni kraj napisana Škofja Loka, na kar je bil izredno ponosen. Srednjo šolo pa je kot štipendist AFS končal v ZDA. Bivanje v Woodstocku ga je zaznamovalo za vse življenje. Tam se je resneje posvetil študiju fotografije in tako kasneje postal eden najvidnejših slovenskih fotografov. Diplomiral je na Fakulteti za elektrotehniko in kot elektroinženir začel poklicno pot v Rudniku urana Žirovski vrh. Kot inventiven strokovnjak v takrat najmodernejšem rudniku v južni Evropi je med drugim projektiral avtomatsko merilno postajo za merjenje radioaktivnosti in zanj s sodelavci prejel nagrado Sklada Borisa Kidriča za leto 1986. Prav ta Tomažev tehnološki dosežek je prvi detektiral črnobil-

ski radioaktivni oblak v Jugoslaviji. Bil je član Društva oblikovalcev Slovenije in Združenja umetnikov Škofja Loka, kjer je bil tudi večkratni predsednik.

Veselje do življenja prežema tudi njegovo umetnost. Navsezadnje je vse fotografije naredil lepe, pa karkoli je fotografiral. Ker je tako izbiral in ker je povsod videl lepoto. Ker je življenje lepo. Ni bil provokativen. Portretiranci se tako gledamo tudi skozi Tomaževe oči. Njegove fotografije ne upodabljajo le gole zunanosti, bolj kažejo tisto toplo, človeško, igrivo, skrivnostno, radovedno valovanje življenja. Lahko tudi mirovanje, spanje neke materije. S fotografijo je za vselej upodobil nešteto minljivih trenutkov. In če je fotografija večna, kako bi ne bila volja in duh, ki sta jo ustvarila? Tomaž ostaja tukaj – na poseben način živi dalje in vidi čez.

Samostojno je prvič razstavljal v Ljubljani leta 1977. Sledile so samostojne razstave v Škofji Loki, Piranu, Kranju, Rochestru v ZDA, Novem mestu, Mariboru, Krškem, Železnikih, Izoli, Umagu, Celju, Postojni, Poljanah, Ljubljani idr. Med najbolj odmevnimi samostojnimi predstavitvami so bile razstave v Mestni galeriji (1990) in v Tobačnem muzeju v Ljubljani (2001), v Galeriji Miklova hiša v Ribnici

(2002), Mestni galeriji v Novi Gorici (2003), Cankarjevem domu v Ljubljani (2003, 2008) in Šanghaju (Duolon Museum of Modern Art, 2004), 2016 v Galeriji Srečišče/Celica v Ljubljani. Skupaj s slikarko kitajskega rodu Huiqin Wang je razstavljal v Nanjingu (2004) in Galeriji Equrna v Ljubljani (2005). Prejel je več priznanj, med drugim leta 1984 Zlato ptico, leta 1986 Groharjevo štipendijo, na natečaju revije *Emzin* pa leta 2000 nagrado Fotografija leta. Uvrščen je v pregled *150 let fotografije na Slovenskem in Gremo naprej - slovenska fotografija od 1990-2015*. Za fotografski opus Tomaža Lundra sta bili značilni precejšnja žanrska raznovrstnost in vztrajanje pri t. i. »čisti« oziroma klasični črno-beli fotografiji, narejeni na srebrobromidno emulzijo na papirju. S prvim zaključenim fotografskim ciklusom *Ameriške razglednice*, ki je leta 1979 nastal med dvomesečnim potovanjem po Ameriki, se je v domači fotografiji uvrstil med predstavnike urbane krajine. S fotoaparatom je zabeležil svoje vtise o mestih, pokrajini in srečanju z ljudmi.

Portretna fotografija kot stalnica v Lundrovem fotografskem delovanju razkriva težnje po preseganju golega dokumentarnega značaja posnetkov. Fotografski posnetki so resda zapisi trenutka, vendar nikoli niso rezultati naključja. Na Lundrovih portretih je mogoče zaslutiti širši ustvarjalni proces, ki zajema opazovanje, gledanje, čutenje in videnje ter doživetje in sozajetje portretiranca. Tomaž Lunder je v izjavi za tednik *Mladina* poudaril: *»Portreti so neke vrsta spominska knjiga, z izjavami, nagovori in besedami v spomin lastniku knjige. So tudi dnevnik mojih stikov z ljudmi, prijatelji, znanci. Vsak portretiranec je poseben, enkratno izziv. Iščem komunikacijo, zaupanje, mogoče celo zaveznitvo s portretirancem. Kako prenesti njegove misli, vzgibe, hotenja ... v dve dimenziji in v eno samo podobo – fotografijo. Kako se izogniti banalnosti in izumetničenosti? Pomemben je neposreden kontakt in zaupanje med mano na eni strani objektivu in portretirancem na drugi. Iščem predstavo in samopodobo, ki jo želi človek posredovati drugim. Režiram na hitro s svoji mimiko in očmi, včasih imam na voljo nekaj sekund, sicer je podoba izgubljena. Fotografije ljudi se mi vrstijo v spominu, prav tako trenutki preživetega časa z njimi na drugi strani objektivu, zlasti pa delčki sekunde, ujeti na obrazih in telesih.«* (Mladina, 2009, št. 32)

V Lundrovih tematskih ciklusih *Oči in sanje*, *Obrazi svetlobe*, *Prijatelji*, *Portreti*, *Sanje*, *»New York – 4 elementi«*, *Ameriške sanje*, *Cuba libre in Patchworks* je mogoče poleg likovne občutljivosti in smisla za dojetje posamezne kompozicijske ali socialne situacije zaslediti tudi dojemljivost za razumevanje različnih vprašanj, ki segajo do raziskav medija v kreativnem smislu. Likovna problematika je stopila v ospredje pri seriji barvnih fotografij *Gladina spomina*. Panoramski, skorajda filmski pogled, ki ga je Lunder pogosto uporabljal pri svojih fotografskih potopisih, je nadomestilo vertikalno likovno polje, v katerem so se dokumentarni elementi in avtonomni likovni učinki neločljivo prepletli v večplastno fotografsko podobo pejsaža.

Tako rad je imel življenje.